

Meetprogramma Zoldertellingen Vleermuizen

Informatie voor beheerders en eigenaren

Zolder bewonende vleermuizen

Een deel van de in Nederland voorkomende vleermuizen zijn typische “zolder bewoners”: ze zoeken vooral in de zomer hun verblijfplaatsen in grote donkere, rustige en relatief warme ruimten. Zolders en torens, en dan vooral die van kerken, kloosters, kastelen en landhuizen, zijn bij zulke vleermuizen in trek.

Overdag slapen ze daar, en in de avond als de zon net onder is gegaan, vliegen ze uit om op insecten te gaan jagen. Sommige soorten eten vooral muggen. Andere soorten eten kevers en nachtvlinders en dragen bij aan de natuurlijk bestrijding van voor de landbouw en bosbouw schadelijke insecten. Denk daarbij bijvoorbeeld ook aan vlinders van de eikenprocessierups. Pas tegen zonsopkomst keren ze weer terug naar hun donkere en veilige plekje op de zolder.

In de periode van mei tot in augustus vormen deze vleermuizen soms ook een kraamgroep op een zolder of toren. Zo’n kraamgroep bestaat uit aan elkaar verwante vrouwtjes (moeders en dochters van eerdere jaren, zussen en nichten). In de veiligheid van die kraamgroep worden tussen half mei en half juli de jongen geboren. Een vleermuisvrouwtje krijgt maar één jong per jaar. Niet alle vrouwtjes krijgen jaarlijks een jong, en vaak haalt maar een deel van de jongen het eerste jaar.

Dat is ook de reden dat vleermuizen doorgaans geen “plaag” vormen: zo’n kraamgroep groeit maar heel erg langzaam.

Zorgen vleermuizen voor schade?

Nee, schade door vleermuizen ontstaat vrijwel nooit. Vleermuizen maken gebruik van de zolder om er aan de balken te hangen of in spleten tussen balken weg te kruipen. Ook maken ze alleen gebruik van bestaande openingen voor toegang tot de zolder. Ze knagen niet zelf een opening, knagen of krabben niet aan hout of stenen en slepen niet met nestmateriaal. Door hun bouw en geringe formaat kunnen ze dat niet. Daardoor zijn vleermuizen ook sterk afhankelijk van al bestaande ruimten. De keuteltjes van vleermuizen zijn droog en laten zich makkelijk opvegen. Bij ophoping van keuteltjes helpen onze vrijwilligers graag bij het opruimen.

Wanneer vleermuizen vanuit de zolder ook in woon-, werk- of gebedsruimten kunnen komen kan overlast van rondvliegende vleermuizen en keuteltjes worden ervaren. Vrijwilligers kunnen daarbij meedenken over diervriendelijke oplossing, vooral als zij de situatie op de kerk goed kennen.

Zoeken naar vleermuizen op een kerkzolder (Paul van Hoof)

Wettelijke bescherming en het voordeel van weten welke vleermuizen er wonen...

Vanaf 1992 kennen alle in Nederland voorkomende vleermuizen een wettelijk bescherming, eerst in de Flora- en faunawet en sinds 2024 in de Omgevingswet. Dit betekent dat bij het slopen, renoveren, verbouwen maar bijvoorbeeld ook herbestemmen van een gebouw zowel provincies en gemeenten verwachten dat je onderzoekt welke soorten daar verblijven en dat je daar in je plannen rekening mee houdt. In de praktijk zien we dat wanneer bij de vroege planvorming geen kennis is van aanwezige vleermuizen er later in het proces veel onverwachte vertraging kan ontstaan. Wie vooraf al wel weet dat er vleermuizen in het gebouw verblijven, en daar in de vroege planvorming al rekening mee houdt, zal veel vlotter tot uitvoering van zijn project komen. Het is dan soms zelfs mogelijk om bij positieve maatregelen voor vleermuizen een subsidie te krijgen. De jaarlijkse door vrijwilligers uitgevoerde zoldertellingen geven je gratis belangrijk informatie en input voor dat planproces.

Waarom worden vleermuizen op zolders geteld?

Als we willen weten hoe het met een beschermd diersoort of plantensoort gaat, dan moeten we ze tellen. Alleen dan weten we of zo'n soort op nationaal, regionaal of lokaal niveau in aantal vooruit gaat of niet, en of de bescherming ook echt werkt. Het meetprogramma Zoldertellingen Vleermuizen is één van de manieren waarop in het landelijke Netwerk Ecologische Monitoring vleermuizen geteld worden.

Hoe gaat zo'n zoldertelling in zijn werk?

Wanneer een gebouw wordt opgenomen in het telbestand, dan wordt er meestal jaarlijks een zoldertelling uitgevoerd. Afhankelijk van resultaten en het aantal beschikbare vrijwilligers kan dit ook één keer per meerdere jaren zijn. De meeste tellingen dienen plaats te vinden tussen 15 juli en 15 oktober. Voorafgaand aan de telling neemt de telleider contact met de eigenaar/beheerder op voor het bepalen van de teldatum. Vanzelfsprekend is de agenda van de eigenaar, beheerder en gebruiker bepalend: we willen bijvoorbeeld niet dat een zoldertelling een viering, bruiloft, uitvaart, feest etc. verstoort.

Op de afgesproken datum zal de telleider, meestal met één tot maximaal drie medetellers, de zolder en/of de toren bezoeken om de vleermuizen te tellen. U bent vrij om hen daarbij te begeleiden maar dat hoeft niet. Vanwege de beschermde status van vleermuizen bezit de telleider een ontheffing voor het betreden van ruimtes waar vleermuizen verblijven. De telleider en de tellers zullen vlot maar rustig de zolder en de toren afzoeken naar vleermuizen, en sporen van vleermuizen. Na afloop van de telling krijgt u een formulier met wat zij hebben waargenomen.

Wanneer vrijwilligers van de zoldertellingen u vragen of zij op de zolder (en/of toren) van uw gebouw vleermuizen mogen komen tellen, dan bent u niet verplicht hen toegang te verlenen. Het laten uitvoeren van een telling levert echter wel het voordeel op dat u weet of er vleermuizen in uw gebouw verblijven. Die kennis maakt dat u rekening kan houden met deze beschermde dieren.

De zoldertellingen worden uitgevoerd door vrijwilligers, meestal van lokale of provinciale natuurwerkgroepen. De landelijk coördinatie en gegevensverwerking wordt gedaan door de Zoogdierverseniging en het Centraal Bureau voor Statistiek. Het Netwerk Ecologische Monitoring wordt gefinancierd door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

Contactgegevens telleider die u deze folder toestuurt:

Naam: _____

Telefoonnummer: _____

E-mail: _____

Ik stuur deze folder:

- Ter informatie.*
- Ik zou graag een afspraak met u maken voor een zoldertellingen in uw gebouw. Ik neem daarvoor contact met u op.*

Meer informatie over de zoldertellingen op landelijk niveau

<https://www.zoogdierverseniging.nl/wat-we-doen/monitoring/meetprogrammas-nem/nem-meetprogramma-zoldertellingen-vleermuizen>

of neem contact op met de Zoogdierverseniging:
info@zoogdierverseniging.nl / 024-7410500

